

INTERVIEW

HILBERT MEIJER EN AALDERT VAN SOEST nd.nl/binnenland BEELD FRANCO GORI

Homodebat vereist een rechte rug

Op 1 april 2001 werden de eerste huwelijken tussen mensen van gelijk geslacht voltrokken. Het was een scharnierpunt in het denken over homoseksualiteit, drastisch en uniek.

Het burgerlijk huwelijk is zó onromantisch, niet meer dan een zakelijk contract. Henk Krol heeft veel meer met het kerkelijk huwelijk, dat gaat tenminste over liefde. Ethiscus Theo Boer kijkt vragend naar de man die het homohuwelijk in Nederland introduceerde: 'Waarom wilde je die zakelijke verbintenis dan per se huwelijk noemen?'

► UTRECHT

Een privéfoto van Henk Krol en zijn in roze colbert gestoken vriend illustreert een bericht op een nieuwssite over zijn werk als Brabants Statenlid. De reacties zijn niet homovriendelijk: 'Duidelijk wie het vrouwtje is hier', leest Krol. 'Dan denk ik: wat een kinderachtigheid, dit is bijna beledigend.' 'Laat dat "bijna" maar weg', valt Theo Boer, ethicus aan de Protestantse Theologische Universiteit in Utrecht, hem bij. 'Ik sta wat conservatiever in het leven dan jij, maar als ik dit soort dingen lees ben ik het meteen met je eens. Onlangs was ik er getuige van dat jongens op straat een homoseksuele man beledigden. Ik had grote moeite ze niet iets aan te doen.'

Theo Boer, uitgeroepen tot meest geciteerde ethicus van Nederland, formuleert bedachtzaam maar beslist en neemt bij de wat minder homowegvallige uitspraken een vriendelijk aanloopje: 'Je zult het niet leuk vinden Henk, maar...'

Henk Krol, een flamboyante, vriendelijk reus, hoofdredacteur van de *Gay Krant* en initiatiefnemer van het in 2001 opengestelde huwelijk voor homo's en lesbiennes, kan wel omgaan met wat tegenstand. 'Dertig jaar geleden hadden we dit gesprek niet gevoerd.'

Boer: 'Dan had jij mij de hersens ingeslagen of ik jou.'

Henk Krol houdt niet van de term homohuwelijk. Consequent heeft hij het over 'de openstelling van het burgerlijk huwelijk', morgen tien jaar geleden. 'In het Burgerlijk Wetboek staat nergens dat een man per se met een vrouw moet trouwen en een vrouw per se met een man.' Hij wilde met de openstelling de rechtsongelijkheid tussen homo's en hetero's rechtstrekken, maar opmerkelijk ge-

Theo Boer: 'De kerk heeft zich in het denken over homoseksualiteit laten corrigeren.'

noeg viel het hem in zijn strijd vooral zwaar homoseksuelen van het nut te overtuigen.

Boer: 'Ze wilden zelf niet?'

Krol: 'Het COC heeft jaren dwarsgelegen. Toen ik daar terecht kwam, werd me een antireligieuze houding aangepreerd, en kreeg ik te horen dat het hele huwelijk oubollig en achterhaald is. Een moderne homo zou niet eens moeten willen trouwen, zei men. Maar daar ging het me niet om, het ging mij om gelijke rechten.'

Boer: 'Ik heb vraagtekens bij het huwelijk van homoseksuelen. Ik ben van mening dat het begrip seksuele gaardheid eerder een sociaal construct is dan een biologisch gegeven. Door de openstelling van het huwelijk voor mensen van hetzelfde geslacht wordt die gaardheid ineens in beton gegoten. Mensen worden vastgepind op een aspect van hun identiteit. Ik erken dat het homohuwelijk een burgerrecht is. Toch zou ik de bal willen terugkaatsen: stel dat er twee mannen zijn en één vrouw die zeggen: we houden van elkaar en willen met z'n drieën trouwen. Zeg jij dan: trouw maar? Of zeg je: je mag nog zoveel van elkaar houden, maar dit is een brug te ver?'

Krol: 'Dat krijg je nooit voor elkaar. Ik zou er praktisch naar willen kijken en hen waarschuwen voor de gevaren die daar aan kleven.'

Boer: 'Als je voor het huwelijk tussen mensen van gelijk geslacht bent, dan is het toch onacceptabel dat drie mensen die zielsveel van elkaar houden niet kunnen trouwen? Ik vind het huwelijk iets voor een man en een vrouw. Jij wilt een verbintenis tussen mensen van hetzelfde geslacht per se huwelijk noemen, maar waarom?'

Ethiscus Theo Boer (l.) en Henk Krol, hoofdredacteur van de *Gay Krant*.

Krol: 'Het gaat mij om de rechtsbescherming en ik wil gewoon geen verschil. Het klinkt heel onromantisch, maar het burgerlijk huwelijk is niets meer dan een zakelijk contract, dat niet verplicht tot liefde. Liefde is in een huwelijk het belangrijkste, maar de wetgever gaat daar niet over. De kerkelijke definitie van huwelijk ligt veel dicht bij wat ik daarbij voel dan de wettelijke definitie. Het zou een stuk makkelijker zijn als we het burgerlijk huwelijk een andere naam zouden geven, dan zou het allemaal een stuk minder gevoelig liggen.'

Onder invloed 'van buiten' voltrok zich de afgelopen jaren in veel kerken een omslag in het denken over homorelaties. Een drastische ommezwaai van afwijzing naar aanvaarding, die qua snelheid volgens Boer op ethisch terrein volstrekt uniek is. Anders dan bijvoorbeeld de emancipatie van slaven, is deze ontwikkeling buiten de kerk in gang gezet, signaleert Boer. 'De kerk heeft zich in het denken over homoseksualiteit laten corrigeren. Iets dergelijks is - weliswaar in een trager tempo - ook gebeurd rond de vrouwenemancipatie, waar de kerk elementen van overgenomen heeft. De kerk heeft altijd beleden dat de Geest ook in de wereld werkzaam is.'

Of dat op het vlak van homoseksuele relaties ook overkorkt geldt, is voor hem nog wel een punt. 'Vanuit theologisch oogpunt heb ik bezwaar tegen een relatie tussen twee mannen, maar het is verderfelijker om te zeggen dat homo's slechter zijn dan anderen. Geen mens is ook maar een haar beter dan een ander. Elk van de tien geboden gaat tot op de pijngrens, niet alleen het zevende gebod.

DE GEWETENSBEZWAARDE TROUWAMBTENAAR

Tien jaar na het eerste homohuwelijk hangt nog altijd de kwestie van de gewetensbezwaarde trouwambtenaar - of: weigerambtenaar - boven de markt: wie principiële bezwaren heeft tegen het sluiten van een homohuwelijk, kan volgens de homolobby geen ambtenaar van de burgerlijke stand zijn. 'Onnodige polarisatie', vindt ethicus Theo Boer. 'Je moet rechtsprincipes met billijkheid behandelen. Als mensen een gewetensbezwaar hebben, heb dan enige clementie.' Hier botsen Boer en Krol. De 'weigerambtenaar' is Henk Krol al jaren een doorn in het oog. Hij vindt het een smet op het feestje rond tien jaar homohuwelijk. 'Een ambtenaar van de burgerlijke stand moet de wet uitvoeren. Maar ik heb een heel mooie oplossing voor trouwambtenaren

met gewetensbezwaren: die hoeft niets meer te doen dan er op toe te zien dat aan alle wettelijke bepalingen is voldaan en daar kan hij geen gewetensbezwaren tegen hebben. Laat zo iemand de papieren controleren, een handtekeningetje zetten en klaar. Hij hoeft geen toespraak te houden waar hij niet achterstaat.'

Boer: 'Dat wordt dan een heel vervelende bijeenkomst. Mensen zullen zeggen; zo'n ambtenaar, zo formeel, hij heeft er helemaal geen feest van gemaakt, wat een botheid. Mijn oplossing is dat er geen gemeente in Nederland mag zijn waar het niet mogelijk is om een huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht te sluiten. In jouw Nederland zou ik geen ambtenaar kunnen zijn.'

Henk Krol: 'Sommige christenen hebben heel veel te leren, maar sommige homo's ook.'

doeld is toch aan de Almachtige over. Anders krijg je ingewikkelde theologische discussies waarmee je mensen murw slaat.'

Boer: 'Je kunt bezwaar hebben tegen mensen die daar conservatief in staan, maar de samenleving heeft ook mensen nodig met een rechte rug, mensen met overtuigingen die ze alleen opgeven als ze daar innerlijk klaar voor zijn. Ik heb zelf homoseksuele vrienden die weten hoe ik er over denk, en ik merk dat zo'n houding wordt gewaardeerd. We stellen ons kwetsbaar op, bevragen elkaar, komen er niet uit en we *agree to disagree*. Dat vind ik interessanter dan mensen die met de meute meelopen en geen eigen visie hebben.'

Samen zijn Krol en Boer het er wel over eens dat de openstelling van het huwelijk voor mensen van gelijk geslacht een keerpunt is geweest in het publieke debat over homoseksualiteit. De toon is veranderd, niet alleen in de samenleving, maar ook in de kerk. 'In christelijke kring is die discussie verfijnd, maar ook in homokring', ziet Krol. 'Praten over moraliteit, over zingeving van je aardse bestaan - dat was toen ik jong was absoluut taboe in homokringen. Dat kan nu wel.'

Krol veert op: 'Heeft iemand toevallig een Bijbeltje bij zich? Ik vraag me altijd af wat bedoeld is in het Bijbelboek Johannes, als Christus aan het kruis hangt. Hij zegt dan: moeder, zie hier uw zoon. En tegen zijn beste vriend: zie uw moeder. Zij moeten voor elkaar zorgen, dat is bijna een huwelijks-voltrekking. Als twee mannen voor elkaar willen zorgen, ligt dat dan niet heel dicht bij wat de Bijbel bedoelt?'

Boer: 'Ik ben het met je eens dat de Bijbel allesbehalve burgerlijk is. Er ontstaan verrassende relaties. Denk aan het zwagerhuwelijk, aan Jezus en zijn discipelen, vader-zoonrelaties of twee broers. Daarbinnen kan heel veel zorgzaamheid zijn. Maar de vraag in welke relatie je seksualiteit beleeft, is een andere.'

De homo-emancipatie richtte zich de afgelopen jaren opmerkelijk sterk op de christenheid. Intern, via christelijke homoclubs, en extern, tot een bezoek van oud-minister Ronald Plasterk aan een reformatorische school. Zijn gelovigen nog altijd een zorgelijke groep voor de homolobby? Krol wil daar niet van weten: 'Laat je dat etiket niet opplakken, laat je niet in een hoek drukken. Sommige christenen hebben heel veel te leren en zo zijn er ook homo's die nog heel veel te leren hebben. Ik wil keihard uitspreken dat ik heel veel homoseksuelen ken die ik verafschuw. En ik denk dat het bij christenen ook zo werkt. Een van de taken van religieuze mensen is toch dat we de maatschappij leefbaarder maken?'

Boer: 'Jij bent vast katholiek.'

Krol: 'Nee! In mijn families komen allerlei religies voor: protestants, katholiek, joods. Gesprekken daarover hebben me als kind erg gevormd. Ik oordeel zelden over anderen.'

►► Dit interview verschijnt op het moment dat Nederland tien jaar wetgeving kent die het homohuwelijk mogelijk maakt. Op 1 april 2001 werd het eerste homohuwelijk in Amsterdam voltrokken door Job Cohen. Drie eerdere artikelen naar aanleiding van deze gebeurtenis werden gepubliceerd op 23, 26 en 30 maart.